

Թէ ամբողջ Քրիստոնէական վարդապետութիւնները մէկ գրքի մը մէջ կրնայ խտացնել, անկէ հետեցէք: Աշտուածեան մէջ այ հետեւեցէք իրեն, որովհետեւ ազատութիւնը այն ազատութիւնն է որ խտասացուած առաւօտեան լուսովը մթաթիւնը կը փորձառէ: Եթէ Քրիստոս կրնաս մեզնէ և զայն համբաւի տաճարին մէկ անկիւնը դնել, Տէր օգնէ ինձի աբիշի մը հետեւն պէտք է երթամ: Ես ինձմէ աւելի մեծ Քրիստոս մ'ունենայու եմ, որուն խորհրդատուութեան մէջ մշտնջենական ներշնչութիւն կայ: Ասուգութեամբ սկըսեցէք և հետեւեցէք անոր: Հետեւեցէք Անոր նաև առանց ազատութիւնները հարցաքննելու, որովհետեւ այս այ սպողայի ցերեկուան գուշակութիւնն է:

Ձեր Քրիստոսի գալուն մէջ կատարեալ եղէք: Արգելք մ'ունենաք: Ձեր, աշխարհի հետ ունեցած յարաբերութիւնը կտրեցէք: Իրեն հետեւեցէք այն հաստատամտութեամբ թէ, ետ չէք կրնար գառնալ:

Հաստատ եղէք, դաւանեցէք Չինք: Անոր զրօշն տակ հաւաքեցէք: Յիսուսի «եկուր» ը մինչև իսկ հիմա ձեր հոգւոյն մէջ խորհրդատու գորութեամբ կ'արձայանի:

“Ah, sense-bound heart and blind;
Is rought I ut what we see?
Can time, undo what once was true?
Can we not follow Thee?”

Քամանակը միայն անցաւորն ու մարմնաւորը կը փոխէ: Յիսուս Քրիստոս իր շաշտութեամբ, իր համոզողութեամբ և իր փրկելիցու կարողութեամբ ձեր շունչէն աւելի ձեզի մտտ է, աւելի մտքան գոք՝ ձեզի:

Թրգմ. ՍԻՄՈՆ, ՍԻՄՈՆԵՍՆ

ՅՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅՈՐԵՆԵԱՆԵՆ

413-1513-1913

ԲԻԻԶԱՆԴԻՈՆԵՆ

ԲՐՕՅ. Ա. ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

«Իմացական մեծագործութեան մը և հնարապէտ ճարտարութեան մը յիշատակը չէ որ կը խոնգալտուէ զմեզ այսօր այնքան, ազ ա ին մեծագործութիւնը, այն ճարտարութիւնը ի սպաս դրուած ամե-

նախնամ գաղափարականի մը, ամենախնամ նպատակի մը: Այդ գաղափարականն էր, այդ նպատակն էր Հայ ազգին ինքնաբերական գոյութիւնը վերականգնելու կորստեան վերահաս ու անխուսափելի վերստանդէն, ժողովրդականացնելով, սովորացնելով, ազաւորելով Քրիստոնէական նորասաց կրօնքին էական սկզբունքներն և իրական ու էր դարձնել զայն երկրին մէջ:

Հարկ անհրաժեշտ էր ժողովրդեան առ քրիստոնէական գրականութիւնն իր հասկցած, իր սիրած լեզուաւ, իր հասկցած ու սիրած լեզուաւ կատարել քրիստոնէական պաշտամունքը և քրիստոնէական սգիով սարսազիտել զինքը:

Այս էր գաղափարականն և այս կգաւ գրոց գիւտին շարժառիթը:»

ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԷ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ (Անայլու)

«Ինչ անբացատրելիօրէն ազուար լեզու է մեր լեզուն ինչ քրնքոյշ բառեր ունի, ինչքան լաւ կարելի է անով բացատրել ամէն զգացում:

Մեր օրօրոյններուն քով մեր մայրերը երգած են զայն, մեր մամիկները անով սովորեցուցած են մեզ ազօթել, մեր առաջին թոթովմունքն անով է կգած, յետոյ մեր մասաղ սրտին հասնողները, գործիները, վշտերը, յոյսերը, յոյզերը, պատրանքները, սէրերը, կակիծները, բոլորը անով ենք տրտայալտած, անով ենք ազօթած մեր գիւզին մատուռին մէջ գարնան իրիկունները մեծ պահքի անդորր օրերուն. երբ արեւը մարը մտած է և նուիլ սկսն կէս մտ թին մէջ սև քօզերով ծածկուած խոբանին վրայ խաչկալ Յիսուսի կարեկից նայուածքը սկստիւած է մեր նորահաս քրտին ցուակրը:

Ո՞ր բարբառը տրդեօք աւելի վսեմօրէն կրնայ ողբայ մարդկային ախարութիւնները և երկնից օգնութիւնն ու ներումը հայցել, քան խօրին, հօօր, մայկզին ու խորհրդաւոր շեշտերը նարեկացիին:

ԲՐՕՖ. Յ. ՅԱԿՈՒՆԱՆ (Ռոպէրթ Գոլճ)

«Անգամ մը ձեր մաքին տաջե բերէք անցեայր, Չորրորդ դարը, Հինգերորդ դարը. երբ Հայութիւնը նոր կրօնքի մը շարջ կը բարբառէր: Քրիստոնէութիւնը շուտով կը սարսածուէր Հայերուն մէջ, որովհետեւ ան հաւատքի ու իտէալականութեան կրօնն էր: Մանաւանդ սկզբնական դարերու Քրիստոնէութիւնը կը մերթէր այն ինչ որ նիւթական էր, այն ինչ որ այն ժամանակի ըմբռնումով աշխարհային էր, և մարդկային երջանկութիւնը առաքիլի կեանք:

քի մը և ապագայ յաւիտեանկան վայելքի մը մէջ կը փնտէր : Այս խակ էր պատճառը որ այնքան արագօրէն նոր կրօնքը մուս գործեց Հայաստանի ամէն սնկիւններուն մէջ և ժողովրդականացաւ ու պետական դարձաւ :

Ես կը հաւատամ, ու Հայու հաւատքով կը հաւատամ թէ Հայուն առանձնայատուկ նկարագիրը՝ իր հաւատքը, իր գաղափարականութիւնը, այնքան ամուր ու դարուսնդ արմատ ձգած են Հայաստանի ժայռերուն ու Հայուն հոգւոյն ու սրտին մէջ, որ և ոչ մէկ օտարամուտ նիւթականութիւն կամ նիւթապաշտութիւն պիտի կորենայ զայն արմատախիլ ընել :

ՏԻՐԱՆ ԶՐԽԳԵԱՆ

Մի նեղանաք, սիրելի ազգակիցներ, երբ կրկնեմ ձեզ այն հասարակ խօսքը թէ Հայերը կրօնական ազգ մըն են, վասնզի կը տեսնէք թէ կարծուածին չտի աննշան խօսք մը չէ :

Ի զուր տարբեր բան պիտի փնտէլինք Հայ ազգը յատկանշող : Բոլոր ազգաց մէջ մեր ազգը առաջինն եղաւ ազգովին Քրիստոնէութիւնը ընդգրկող, և իր արտադրած բարձրագոյն հանճարները ներշնչուեցան կրօնքէն : Ինչ որ կայ Հայոց մէջ խորապէս իւրացուած թէ ստեղծագործուած, բոլորով և կրօնքէն և անոր սահմանուած : Այսպէս եղած են զթուփեան հաստատութիւններն, որբանոցները, հիւանդանոցները, այսպէ՛ս ուսումնական հիմնարկութիւնները, վանքեր ու գալղոցներ : Այսպէս են Հայ գեղարուեստներն : . . . Վերջապէս, կրօնքն է դարձեալ Ա.Գ.Ի.ԻՐՆ ու ՎԱՍՃԱՆԸ՛ 14 ԿԱՄ 15 ԳԱՐԵՐՈՒ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ընդհանրապէս, և մասնաւորապէս անոր նշանաւորագոյն երկերուն :

Ինչ եղաւ Հայ տառերուն ծնունդէն յետոյ Սահակայ և Մեսրոպի առաջին գործը .- թարգմանել ի Հայ և Հայ տառերով գրել այն ներշնչեալ մատենանը որ զՍատուած և անոր անբաւ ծրագրին գործադրութիւնը կը պատմէ . որ իր առաջին մասին մէջ կը ծանուցանէ Մեսիան ու երկրորդին մէջ զայն կ'աւեհալէ : Փերագոյն գիրքը որ արուած ըլլայ մարգսց արատորել և որուն նշանակութիւնն ու արժէքը խառնելու անհրաժեշտ կարողութիւնը կը լքէ զիս յանկարծ . իբրև թէ միտքս ամչնար ու գողցուչէր . . . :

Է՛հ, սրբազան առ մագաղաթն այն առանցքն է որուն վրայ երկիրը կը թաւալի, այն ծիրը որուն վրայէն ան կ'ընթանայ, այն վիճն է որմէ ծնաւ ալս գունդը : Այդ գիրքն՝ ընարեալ մարդկութեան մը ճակատը պտակող այն թագն է որմէ արեւն իր լոյսը կը

առնէ . և արեգակներն ու երկնային դրութիւններն և ամէն բան իրենց բացառութիւնը կը գանձնէ : Սատուր Աստուծոյ շունչն է այն : Եւ ահա Մովսիսամեան սյրը Սահակ . Հոյ տառերով և Հայ լեզուով սկսու գրել այն մատեանն : Եւ իսկոյն Սատուած իր ծառային ազգային լեզուն բարձրացուց Մովսէսի , Գալիթի , Սողամոնի , Եսայիայ լեզուին ահաւոր կատարելութեան : Եւ Սահակ գրեց .

« Ի սկզբանէ արար Սատուած գերկինս և զերկիր , և ևերկիր անձեւ էր և անպարտատ , և հոգի Աստուծոյ շրջէր ի վերայ ջուրց . »

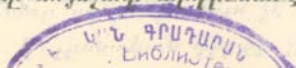
Եւ կատարուեցաւ աշխարհի գեղեցկագոյն , վեհագոյն իրողութիւններէն մին . Աստուածաշունչին ի Հայ թարգմանութիւնը :

ԲԻԻԶԱՆԳ ԲԷԶԵԱՆ

Փամանակակից կամ դար մը ետքը զրոջ Հայ մատենագիրներ միտարան կը վկայեն թէ Հայ տառերուն զիւտը հրաշալի ներգործութիւն մ'ունեցաւ Ազգին մէջ . Ազգին ընտելեացոյն իմացականութիւններն յօժարեցան ծառայել Ս . Սահակի և Մկրտոյի հրամանին տակ , նոր տառերն ուսնելու , ուսուցանելու և անոնցմով լաւագոյն գրքերն Յունարէնէն և Ասորերէնէն ի Հայ վերածելու համար , սկսելով Ս . Գրքէն , որուն հիմնալի թարգմանութիւնը , ազգակի Ս . Սահակի ձեռամբ և անոր անմիջական հալանաւորութեան ներքե գործող թարգմանչաց ձեռամբ կատարուած , Ազգը կրկին անգամ քրիստոնէացուց , կամ նոր միաք , նոր հոգի մը մշտցուց Ազգին քրիստոնէութեան մէջ ալ :

Վանքերը զազրեցան լոկ ճգնարաններ ըլլալէ , լուսոյ վտարաններ զարձան , իբր ուսումնասիրաններ կամ զպրեկտանքներ , ուր կազմուեցաւ բանասէր , գիտական հետաքննին միաք մը . ուսման զպրութեան սէրն արծարծուեցաւ և թարգմանող մեծ վարպեաներուն քով , հարիւրաւոր հեռակներ սկսան օրինակել . և Հոյաստանի ամէն կողմը սփսեցին գրտածներուն օրինակները : Հայոց եկեղեցիները լցան հաւատացեալներու բազմութեամբ մը որ ուսաջտան սէս միայն ազօթելու չէր գար , այլ և սովրելու , բան իմանալու , Հայերէն գիւրահաս լեզուով կարգացուած Ս . Գիրքը լսելու :

Փամանակին Հայ մեծաւանց համար բարեպաշտութեան կամ բարերարութեան նոր ձև մը զարձաւ վարձատրել յաջողագոյն գրքիչները , Ս . Գրոց գեղեցիկ օրինակները շտտցնելու համար , կը նրաբէրէին քաղաքի կամ գիւղի այս կամ այն եկեղեցիին : Ս . Սահակի գործունէութիւնը նոյնչափ արդիւնաւէտ է Հայոց մէջ որ

չափ ԼՈՒԹԷՐԻ աշխատանքը Գերմաններուն մէջ, քանի որ Բարձր-
 քահանութեան հիմնադիրն է որ Ս. Գիրքը գաստջին թարգմանե-
 լով Գերմաներէնի, կոկից և ճշգից արգի գերման գրական լեզուն
 և նոր ուղի հարթեց Գերման մաքին սակզծիչ վերածնութեան:

ՎԵՐ. Ա. ՇՄԱԻՆՆԵԱՆ

Թող աշխարհն զբարի սակաւին, եթէ կուզէ բանակներու և
 դիւանապէսներու ազմկալից գործերովը: Ինչ կ'արժէ այս ամենը
 մեր Սուրբերուն Սահակի և Մեսրոպի յիշատակին քով: Անոնք
 աղօթքով և արցունքով որոշեցին փնտաել ազգին փրկութիւնը
 հոգիներու փրկութեան մէջ և ստանուհինգ գիպումայից գործեր
 կը բարդեն իրարու վրայ իրենց վկայութիւնը թէ ուղիղ էր անոնց
 այս որոշումը . . . :

Անոնք մաքի և հոգիի մեծութեան փափաքեցան և մաքի ու
 հոգիի կեանքը կառնեցին զայիք սերունդներուն: Հայացուցին
 գրքերու գիրքը և յաւերժացուցին զայն Հայուն համար: Քրիս-
 տոսի Ս. Աւետարանը սուին Հայուն ձեռքն և ըսին «Կանչէ անոր
 և պիտի ապրիս:»

ՄԵՂԱԽՈՐՆԵՐՈՒՆ ՓՐԿԻՉԸ

Հ. Հ. ԲԻԿՅՁ

Այս խօսքը հաւատարիմ է ու բոլորովին ընդունելութեան արժանի որ Քրիստոս
 Յիսուս աշխարհ եկաւ մեղաւորներէն փրկելու որոնց գրուիլը ես եմ:

Ա. ՏԻՄ- 15:

Այս համարին մէջ մեզի կուգայ նախկին եկեղեցիին ունեցած խեղ-
 ճուկ երգեցողութեան մէկ պատուական օրինակ մը: Այսօրուան
 եկեղեցիին պէս հարուստ չէր այդ նոր հաստատուած հաստատեալ-
 ներուն խումբը: Երգարաններ կամ շարականներու գիրք չունէին,
 բայց Պօղոս Առաքեալի գրած վերջին թուղթերուն մէջ կը գրու-
 նենք կարգ մը վկայութիւններ որոնց առջև գրուած «հաւատարիմ
 է այս խօսք» ոճը կը ցուցնէ թէ այդ նախկին եկեղեցիին մէջ գոր-
 ծածուած և ծանօթ խօսքեր էին: Եւ կրնանք երեւակայել թէ այդ
 հալածուած եկեղեցիներու մէջ, եղբայրները զիրար քաջակերկու
 համար յաճախ այս չորս տողերէ բազկացեալ ստանաւորը կարասաւ-
 նէին կամ կ'երգէին:

Կրնանք վստահ ըլլալ նաև թէ այդ ժամանակի հազուադիւս
 երգերը անշուշտ եկեղեցոյ ամէնէն ընդհանուր և զօրուոր զգա-
 ցումները կարատայայան: Ոչ որովհետեւ այդպէս երգել սովորու-